

# TONG yulduzi

№ 4 (66441)

2004 yil 26 yanvar

dushanba

Gazeta 1929 yil  
1 avgustdan chiqa  
boshlagan

O'zbekiston bolalari  
va o'smirlarining gazetasi

Muassislar:

O'ZBEKISTON MATBUOT VA AXBOROT AGENTLIGI,  
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA'LIMI VAZIRLIGI,  
«KAMOLOT» YOSHLAR IJTIMOYIY HARAKATI.



har xil rollarni ijro etishga qarshilik qilsalar, bu kasbni tanlaganingga, turli gap-so'zlardan afsuslanib qolmaysanmi?», deb qoldilar. Onamning bu gaplarini eshitib, judayam xafa bo'lib ketdim.

Hech qachon ularning so'zlarini qaytarmaganim bois o'ylanib qoldim va orzuimdan voz kechdim.

-Faqat onangizning so'zlaridan ta'sirlandingizmi yo buni oldin ham o'ylab ko'rganmisiz?

-Sindoshlarimga aktrisa bo'lmoqchi ekanligimni aytganimda, ular bir-ikkita aktrisaning hayotda o'z ko'zlarini bilan ko'rganliklarini aytishgandi. Kinoda boshqa, hayotda boshqa ekan ular, deyishganida, bu gaplarimdan o'zbek ekanligidan afsuslanar ekan, deb o'ylamang. O'zbek qizi ekanligimdan faxrlanam.

-Hozir shaharda yashab, o'qiyotgan ekansiz. Sharoitlarga ko'nikib

Men sevimli gazetam «Tong yulduzi»ga o'nlab, balki yuzlab maktub yo'llab charchamasman. Ammo, fransuz adibasi Meri Sevinyening: «Bir soatlik suhbat ellikta maktubdan afzal», degan so'zlariga amal qilgan holda tahririyatni izlab keldim.

Durdona TO'YCHIYEVA - 1987 yil 27 iyunda Ohangaron shahri, Sanam qishlog'ida tug'ilgan. Yoshligidan aktrisa bo'lishni orzu qiladi. Sport turidan karatega qiziqadi. Hozirda O'zMU qoshidagi akademik litseyning 1-kurs talabasi. Hayotdagi shiori «Kelajakka intilib yashash». Qo'lidan kelgancha insonlarga yaxshilik qilish.

qoldingizmi?

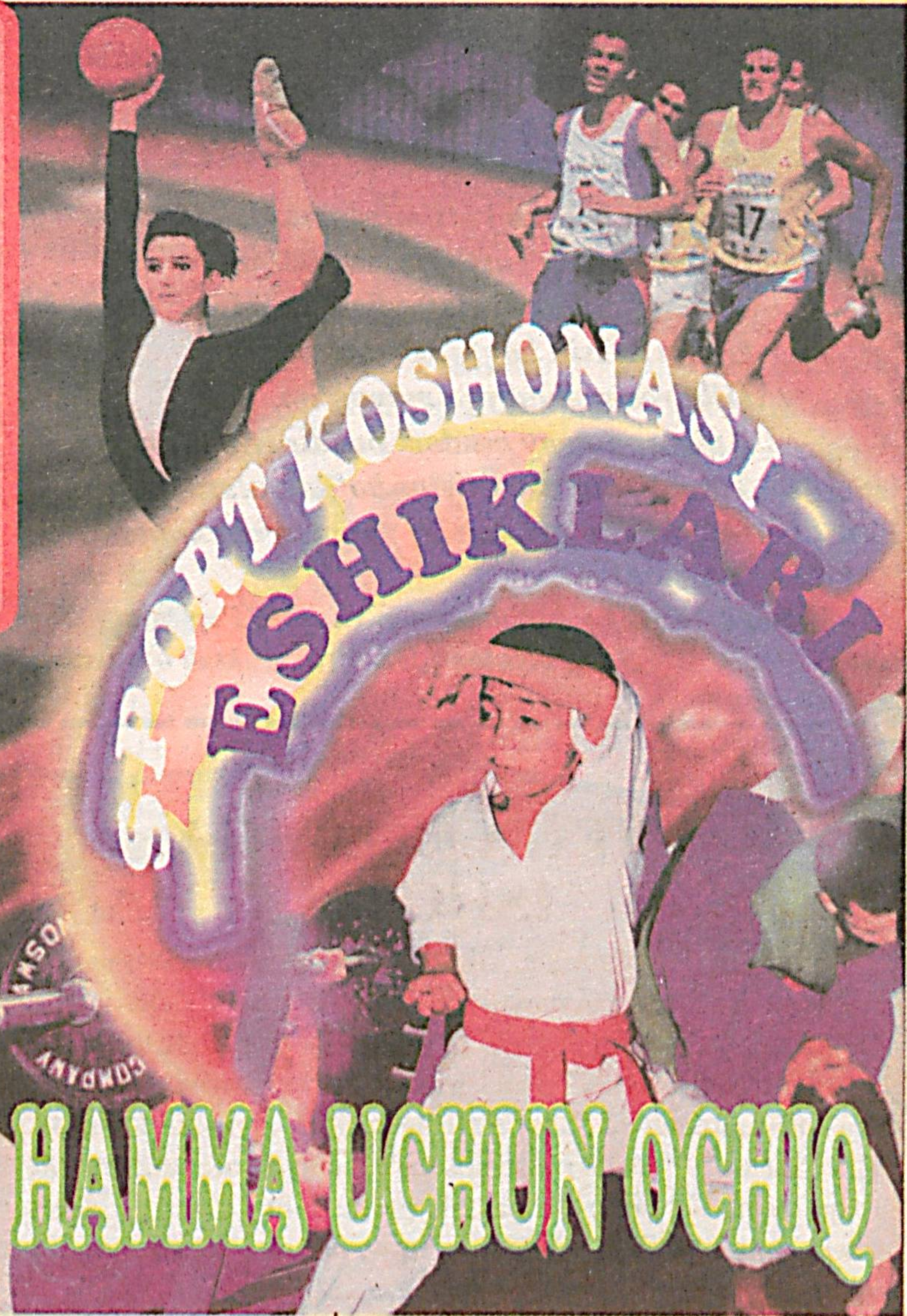
-Avvaliga uyimni, ota-onamni, yaqinlarimni juda sog'indim. Shaharga o'rganishim oson bo'lmadi. Keyinchalik kursdoshlarim bilan yaqindan tanishib, barcha e'tiborimni o'qishga jalb qildim. Shaharda yashash yengil, degan gaplarni ko'p eshitganman. Qishloqda bo'lsa ham ota-ona bag'rida yashashga hech nima yetmas ekan.

-Demak, qiyinchiliklarni yengish uchun ota-ona bo'lishi shart ekan-da?..

-Ular yonimda bo'lsalar, men qiyinchiliklarni pisand ham qilmayman. Yaxshi ko'rgan mashg'ulotlarimni bajarib yuraveraman.

-Uy yumushlarini nazarda tutyapsizmi?

-Faqatgina uy yumushlarini emas. Sportga qatnash mening sevimli mashg'ulotlarimdan biri. Lekin hozir sport bilan



shug'ullanishga imkoniyatim yo'q.

-Nima uchun?

-Shaharda sport to'garaklari pullik ekan. Shuning uchun ham o'qishdan bo'sh vaqtimda faqat kitob o'qish bilan bandman. Xohlardimki, yoshlar ishtiyoq bilan qatnaydigan sport to'garaklari bepul bo'lib, o'qishdan tashqari o'zimiz

yoqtirgan to'garaklarga qatnash imkoni chegaralanmagan bo'lsa.

Biz Durdonaning istaklariga qo'shilgan holda suhbatimizni yakunladik. O'ylaymizki, kelajak avlod orzulari sarob bo'lib qolmaydi.

Gulyuz VALIYEVA suhbatlashdi.

Zirapcha

## AROFIDDIN NEGA YIG'LADI?

Adabiyot darsi edi. Hammamiz o'qituvchimiz hikoya qilayotgan voqeani berilib tinglardik. Bir payt sinf eshigi ochilib, sindoshimiz Arofiddin kirib keldi. U o'qituvchiga qo'rqa-pisa boqib: "Mumkinmi, ustoz?" deb so'radi. Qattiqqo'l o'qituvchimiz esa uning gapiga parvo ham qilmay: "Qani Arofiddin, burchakka, darsim tugagunga qadar shu yerda tik turasan", dedi mehriylarecha. Burchakka borib turgan Arofiddin bizga mo'ltirab boqar ekan, negadir ko'zlaridan tinimsiz yosh oqardi. Uning yig'lashini ko'rib, men ham yig'lay boshladim. O'qituvchimning hikoyasi endi meni qiziqitmas, fikru-xayolim do'stimda edi. U yetim bola, yolg'iz onasi bilan turadi. Otasi kasallikdan o'lgan. Rost gap, uning hech shodon yurganini ko'rmaymiz. Doimo ko'zlarida: "Men ham sizlardek bo'lsaydim", degan ma'noli bir so'z yotadi. Nahotki o'qituvchimiz shuni angolmasa?

Dars tugagach, 4-5 do'stlar birgalashib undan nega kech qolganligini so'radik. U esa ma'yusgina boshini egib: "Onamning mazalari qochib qoldi, shunga kech qoldim", dedi. Bu gapni eshitib, do'stlar yonimizdagi bor pulimizni yig'dik-da, do'kondan ul-bul narsalar xarid qilib, onasini ko'rishga bordik. Biz ularning nochorgina uylariga kirib borganimizda, chindan ham onasi bir alfozda to'shakda yotardi. Bizni ko'rib, xursand bo'lib ketdi. O'rnidan turib, choy qo'yishga chog'landi-yu, biz unamadik. Bir chekkada turgan Arofiddin negadir yana yig'la-y boshladi. Uning tinimsiz ko'z yoshlari hammamizni yig'latdi. Yig'idan qizargan ko'zlarimizni artar ekanmiz: "Nega yig'lading?" deb so'radik. Shunda u siniqqina jilmayib: "Haligina o'qituvchimdan xafa bo'lgandim. U kishi meni tushumishni istamadilar ham. Sizlar bo'lsa mehribonlik qilib, men va onamning ko'nglini ko'tardingizlar. Endi ular sog'ayib ketadilar. Xursandligimdan yig'layapman", dedi u.

Doston YIGITALIYEV, Farg'ona viloyati, Uchko'prik tumanidagi 1-litseyning 5-sinf o'quvchisi.

Mehr tomchilari

## ORZU ARMONGA AYLANMASIN

Assalomu alaykum «Tong yulduzi»! Sening har bir soningni mushtozlik bilan kutamiz. Chunki sen bizning chin sirdoshimizsan. Senga aytak, biz 5-sinfda o'qiyotgan paytimizda boshlangan maktab qurilishi, 9-sinfni tugatayapmiz-u, hamon o'sha-o'sha. Turli qiziqarli sport musobaqalari o'tkazish uchun hatto sport zalimiz yo'q. Biz-ku, maktabni yangi maktab orzusida bitirib ketishimiz aniq. Ammo ukajonlarimiz-chi? Ularning ham biz kabi yillar o'tib, orzulari armonga aylanmasin-da. «Farzandlari sog'lom yurt qudratli bo'lur», degan yurtboshimizning so'zlari ijrosi qachon bizning maktabimizda o'z aksini toparkin? Qadrdomimiz «Tong yulduzi»! Endi umidimiz faqat o'zingdan.

Chortoq tumanidagi M.Ulug'bek nomli 22-o'rta maktabning 9-«B» sinf o'quvchilari nomidan:

X.ISMOILOVA, N.DEHQONOV,  
K.BOYMIRZAYEVA.

## USTOZ OQ YO'L TILAYDI

Assalomu alaykum tahririyat xodimlari!

Siz bilan bizning vazifamiz o'sib ulg'ayayotgan yosh iste'dodlarni qo'llaridan tutib, yetaklab, ularni tarbiyalashdan iborat. Shuni hisobga olgan holda, men maktabimizning iqtidorli o'quvchilaridan biri bo'lmish 6-«B» sinf o'quvchisi Hilola JUMAYEVAning she'rlaridan birini yuboryapman. Hilolaning ilk ijodiy namunasi o'tgan yili viloyatimizda chiqadigan «Bolalar dunyosi» gazetasida bosilgan. Hilolaning she'rlari sizlarga ma'qul kelsa, biz xursand bo'lar edik.

Usmonjon SULAYMONOV,

G'.G'ulom nomli 35-o'rta maktabning O'zbek tili va adabiyoti fani o'qituvchisi.

## TINCHLIK BO'LSIN!

*Tinchlik bo'lsin yurtimizda har doim,  
Omon bo'lsin yurtboshimiz ilohim.  
Tinchlik bilan musaffodir osmonim,  
Gulga to'lsin bog'u bo'ston diyorum.  
Hilpirasin abadiyga mayog'im,  
Bulg'anmagay mudom pokdir iymonim,  
Tinchlik bo'lsa, to'ylar bo'lar vatanda,  
Qo'shiq bo'lar, kuylar yangrar chamanda.*

Hilola JUMAYEVA, Namangan viloyati, Pop tumanidagi Sang qishlog'i, 35-o'rta maktab o'quvchisi.

## MEHR MURUVVATDAN BOSHLANADI

Xalqimizda mehr sovuq uyni ham isita oladi, degan hikmat bor. Qadimdan o'zbek xalqining bu boradagi sahovati necha- nechalab rivoyat va dostonlarda madh etilgan. Mehr kunda kerak deganlaridek, biz Xorazm viloyatida nogironlarga g'amxo'rlik borasida yaxshi ishlarni amalga oshirmoqdamiz. Viloyat ta'lim va fan xodimlarining kasaba uyushma qo'mitasi raisasi Muyassar Rahimova boshchiligida ibratli ishlar keng ko'lamini topib bormoqda. Viloyatimizda ikki mingga yaqin nogironlar yashaydi. Biz ularning holidan xabar olish, ularning ko'nglini ko'tarishdek savobli ishlar borasida ilg'ormiz, desak mubolag'a bo'lmaydi. Chunki nogiron bolalar va ularning ota-onalarini hayotga qiziqishlari, umid bog'lashlariga yaqindan yordam bermoqdamiz. Har bir bola talantga, iste'dodning qaysidir ko'rinishiga ega bo'lishi biz onalar tomonidan hayot sinovlarida isbotlangan. Nogiron bolalarga ko'rsatilayotgan mehr- muruvvat ularning ota-onalarini ham xursand qilmoqda.

Ayniqsa, nogiron bolalar o'rtasida o'tkazilayotgan Kichik olimpiadada farzandlari bilan tengma- teng harakat qilayotgan g'oliblik uchun bahslashayotgan ota- onalar quvonchi bizni yanada ruhlantirib yuboradi. Shuning uchun ham nogiron bolalar o'rtasida sog'lom muhit yaratish ishimizning asosiy mezoniga aylanib bormoqda. Maxsus Olimpiya o'yinlari tashkilotining homiyligida tashkillashtirilgan nogiron bolalarning sport musobaqasida besh nafar nogiron bolalarimiz o'z ota-onalari bilan ishtirok etishdi. Bu musobaqada garchi do'stlik g'alaba qozongan bo'lsa-da, sport ularni totuvlik va birdamlikka chorladi. Maqsadimiz- hayot zarbalarini, mashaqqatlarini tortib borayotgan ko'ngli o'ksik bolalarni qismat charxpalagidan umidlarga bog'lash.

Gulnora XO'JAYEVA,

Xorazm viloyati ta'lim va fan xodimlarining ijtimoiy-iqtisodiy himoya bo'limining mudiri.



## NEGA O'ZIMGA ISHONMAYMAN?

Men o'rta maktabning 7-sinf o'quvchisiman. Barcha fanlardan baholarim «a'lo». Faqat meni bir narsa qiynaydi. Bu narsa - o'zimga ishonmaslik. Atrofimdagi do'stlarim, onajonim, dadajonim ham meni qo'llab- quvvatlab turishganligini bilsam-da, mustaqil ravishda biror narsani boshlashga qo'rqib turaman.

Yoshligimdan san'atga mehrim baland. Aytishlaricha, ovozim ham chakki emas. Hayotda har bir inson o'ziga xos kasb tanlaydi. Mening orzuim yaxshi dizayner bo'lish. Faqat nima uchundir bu narsalarga kuchim yetmaydi, deb qo'rqaman. Hozirdanoq yuragimni egallab olgan bu qo'rquv, o'zimga ishonmaslik nimadan ekanligini hech tushunolmayapman.

Qanday qilsam, qat'iyatli, o'ziga ishonadigan inson bo'lishim mumkin? Sizning maslahatingizga mushtoqman. «Tong yulduzi» orqali menga xat yozing.

Hurmat bilan Mohira BOYMIRZAYEVA,  
Toshkent shahar, 248-maktabning 7- sinf o'quvchisi.

## OLLOH MO'JIZASI

Bunchalik qoshlarning chiroyli bo'lmasa qizgina. Xuddi kamalak jilosiga o'xshaydi-ya, go'yo qaldirg'och qanotlarin andozasini ularda qoldirgandek. Qadim-qadimdan momolarimiz qoshlar hamisha insonga do'st bo'lar ekan, ko'zlarimiz ko'rganlarini, og'zimiz gapirganlarini, qo'llarimiz bajarganini aytayotganlarida, ular bu a'zolarimizdan tepada turib, bilib tursalar ham sukut saqlab, mehribonlik qilar ekan. Ba'zan dugonalarimning bilib-bilmay qoshlariga har xil kimyoviy bo'yoq qalamlar surishlarini, ularga jilo beraman, deya ingichka qilib mo'ychinakda terib tashlayotganlarini ko'rib, achinib ketaman. Axir shularsiz ham nafis qoshlaringiz har qanday nigohni sehrlab qo'yadi-ya, qizlarjon. Oллоh tomonidan bizning har birimizga in'om etilgan tabiiy go'zallikka nima yetsin, sun'iy go'zallik esa xuddi qog'oz gullarga o'xshaydi.

Lola ABDULLAYEVA,

Poytaxtimizdagi Nafis san'at litseyining 10-«A» sinf o'quvchisi.



## MEHRIBON USTOZIM!

Men 7-sinfda o'qiyman. Sinfdoshlarim bir-birlari bilan juda inoq. Oramizda janjallashib turadiganlar ham bor, lekin ular darrov yarashib olishadi. Sinf rahbarimiz Matluba opa TURDIYEVA bizni doim birovlariga yaxshilik qilishga, mehribon va rahmdil bo'lishga undaydilar. Ba'zida bir-birimizni tushunmay qolsak, bu o'tib ketadi, chunki hozir sizlar o'smir yoshdasizlar. Bu bolalikdan o'spirinlikka o'tish davri bo'lgani uchun xarakterlaringiz shunday bo'lib qoladi. Ammo bunga aslo parvo qilmang, deydilar mehribonlik bilan. Har birimizga xuddi o'zlarini farzandlaridek murojaat qiladigan bu ustozimiz boshqa ustozlardan ajralib turadilar. Biz ham o'z navbatida ularning aytganlaridan chiqmaymiz. Maktabda bo'ladigan har qanday tadbirlarda faol qatnashamiz, ayniqsa, ular saboq beradigan algebra-geometriya fanidan yaxshi baholar olishga harakat qilamiz. Bu yil «Mehr va muruvvat» yili deb e'lon qilingach, ular bizga boquvchisiz qolgan qariyalarga, nogironlarga, boquvchisini yo'qotgan oilalarga qo'limizdan kelgancha yordam berishimiz kerakligini aytdilar. «Ustoz o'rgatganni umr bo'yi qaytara olmaysan», degan naql bor. Shu naqlga amal qilgan holda, ularning har bir gaplaridan chiqmaslikka harakat qilamiz. Ularning ko'ngillarini shod qilishga urinamiz. Aziz ustozimizga mashaqqatli ishlarida hamisha muvaffaqiyatlar tilaymiz.

Habibullo HAMIDULLAYEV, Toshkent shahri, Sobir Rahimov tumanidagi 46-maktabning 7-«A» sinf o'quvchisi.

## QO'G'IRCHOG'IM

*Qo'g'irchog'im Oltinoy,  
Mening uchun misli oy,  
Unga boqib to'ymayman,  
Hech qo'limdan qo'ymayman.  
Ko'ylakchasi chiroyli,  
Yulduzchali va oyli.  
Etagida guli bor,  
Zarhal rangli yo'li bor.  
Sochlarini tarasam,  
Yuzlariga qarasam,  
Menga kulib boqadi,  
Yonoqlari yoqadi.  
Uning bilan vaqtim chog',  
Menga doim ovunchog',  
O'ynab sira to'ymayman,  
Hech qo'limdan qo'ymayman.*

Nargiza XOJIYEVA,

O'zbekiston Milliy Universiteti qoshidagi  
Sobir Rahimov akademik litseyning  
2-bosqich talabasi.

TURSUNBOY ADASHBOYEV



unda faqat quyoshning chiqish va botish vaqti qayd etilgan, xolos. Undan ko'ra, kitobdagi «Onam yopgan patirdek» she'rini o'qisangiz, qishloqda yashaydigan tengdoshingiz ota-onasidan meros bo'lib qolgan chalg'ini qo'liga olib, boshini belbog' bilan tang'ib, allaqachon pichan o'rimini boshlab yuborganiga guvoh bo'lasiz. Bilasiz, taxminan iyun oyining oxirlarida pichan o'rimiga kirishiladi - shu paytlarda yemishbop maysalar pishib yetiladi. Qurtilgandan so'ng, yaproqlari to'kilib ketmaydi. O'rimchining dimog'iga yalpiz hidi «gup» etib uriladi. Maysalardan ham muattar ifor taraladi. Mana shunday betakror ifor hurmati uchun tong saharda chalg'ini yelkaga tashlab, adir etaklariga yo'l olsangiz arziydi. Oradan ancha vaqt o'tgach, tog' cho'qqisida «Onam yopgan patirdek» quyosh ko'rinadi.

Siz ham tog' bag'rida quyoshni kutib olganmisiz?..

*Tabiatni o'zi mo'jiza, tabiat qo'ynida yashaydigan jonivorlarning*

*hayoti ham kishini beixtiyor hayratga soladi. Masalan, qaldirg'ochlar erta bahorda yurtimizga qaytgan zahoti yangi in qurishga kirishadi va iniga tuxum qo'yib, bola ochadi. Lekin yil - o'n ikki oy mobaynida diyorimizni tark etmaydilar. To'rg'ay ham in quradimi? Umuman, dala-dashtda, odamlardan olisroqda yashaydigan to'rg'aylarning inini ko'rganmisiz?*

*To'g'ri, xuddi vertolyot (tikuchar) misoli osmonda - bir nuqtada qimirlamay muallaq turadigan to'rg'aylarni ko'rib, noxos yoqamizni ushlaymiz: «Iye, nega yiqilib tushmayapti?» deb hayratlanamiz. Keyin to'rg'ayga taqlid qilib tomga chiqamiz - da, qulochimizni keng yozib, yerga o'zimizni otamiz, ammo... Yaxshiyamki onamiz ko'rpa-to'shak uchun oftobga yoyib qo'ygan*

*paxtaning ustiga «gurs» etib tushamiz, aks holda bir umr mayib-majruh bo'lib qolishimiz hech gap emasdi. So'ng, to'rg'ayning nima uchun yiqilib tushmayotganini sinchiklab kuzatamiz: Ma'lum bo'lishicha, bu qushning qanotlari «parrak» vazifasini bajarar ekan. Ana endi to'rg'ay o'z polaponlarini qanday qilib parvozga o'rgatishini bilishni istaymiz. Qondirish uchun esa to'rg'ayning polaponlarini qidirib, ko'p sarson bo'lamiz: dashtlarda o'sib yotgan saksovul,*

*yulg'in, butalarning shoxlaridan to'rg'ayning inini izlaymiz. Lekin boshqa parrandalarning uyasini uchratamiz-u, to'rg'aylardan nom-nishon yo'qligiga amin bo'lamiz. Bu paytda to'rg'ay oyoq ostida o'sib yotgan shuvoq o'rami ichida tuxum bosib, tuxumdan chiqqan polaponlarini parvarish qilib, bizni zimdan kuzatib yotgan bo'ladi... Agar shoir*

*og'amizning «Toldi buloq» she'rini sinchiklab o'qisangiz, nafaqat to'rg'aylarning turmush tarzidan, balki qora qo'ng'iz, yumronqoziq, sug'ur, chigirtka kabi jonivorlarning sirlaridan ham voqif bo'lasiz.*

Odatda bug'doy o'rib olingach, ayrim dalalarda somonlar yoqib yuboriladi. Yon-atrofdagi qishloqlarni

achchiq tutun qoplaydi, dala chetlarida dov-daraxtlar qovjirab qoladi, yerdagi foydali hasharotlar ham nobud bo'ladi. Har yili bunday ayanchli ahvolga qarshi ma'muriy choralar ko'rilsa-da, ammo baribir yong'in sodir bo'laveradi. Ajab holat!

*-Nega bug'doy bosh egar?  
Savol berdim dadamga.  
-Mehnatini olqishlab,  
Ta'zim qilar odamga.  
-Tilla rangi ularni  
Kimlar bo'yab ketishgan?  
-Qadoq qo'lli dehqonlar,*



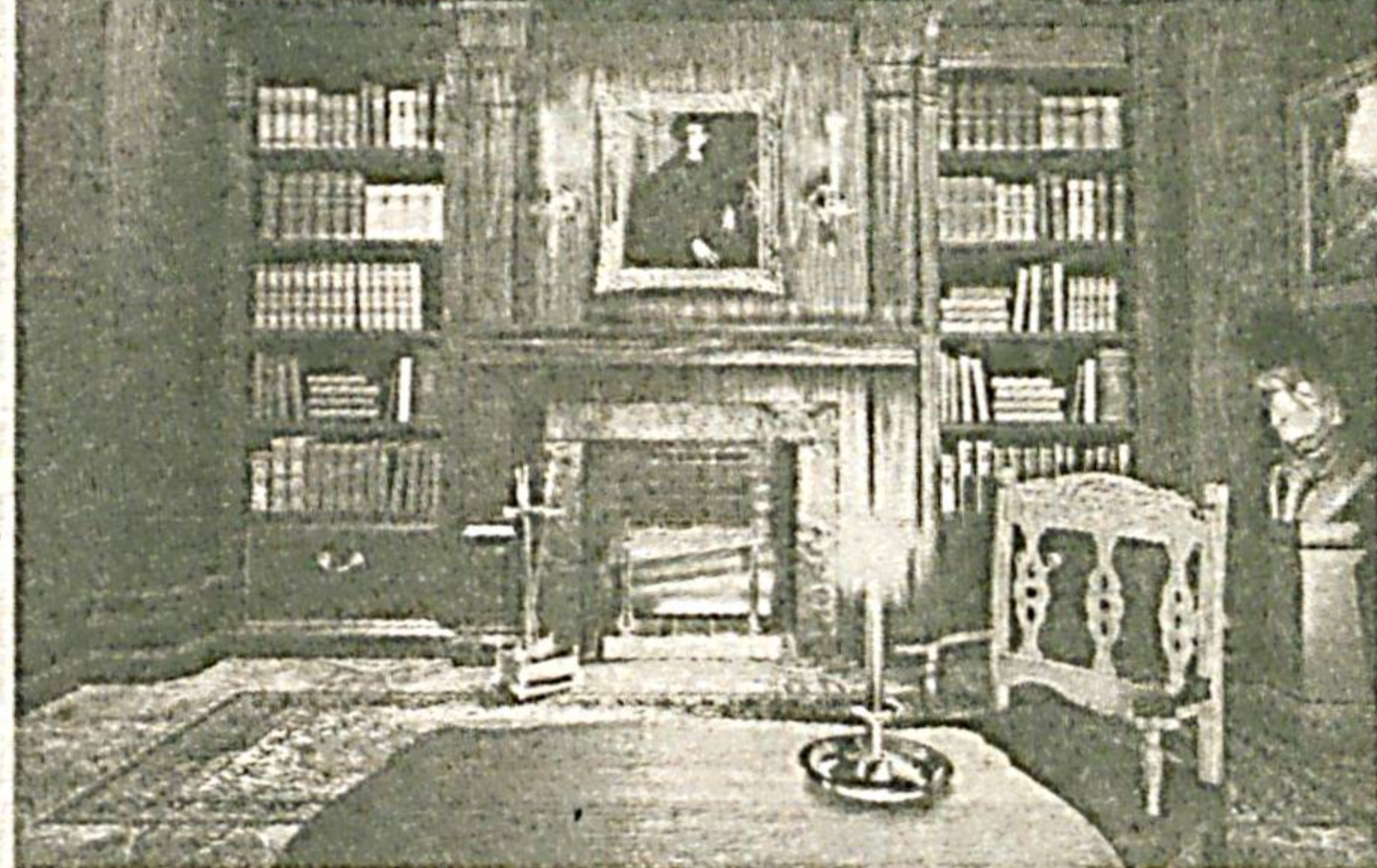
*Terlar to'kib ekishgan.*

*Shuning uchun har boshqoq,  
Oltin bo'lib yetishgan.*

(«Bug'doyzorda».)

Tursunboy og'a she'riyati - samimiyat mevasi, ehtimol, shu bois ular qaysi mavzuga bag'ishlamasin, ko'ngilda yorug'lik, labimizda xanda paydo bo'ladi. Negaki, har bir she'r zamirida beg'araz hazil mutoyiba, kulguga moyillik poylab yotganini keyinchalik - mutolaadan so'ng anglab qolamiz. Bu hol ba'zan vodiyning askiyasini eslatsa, ba'zan

## KITOB JAVONINGIZGA



shoirning chechanligidan darak beradi. Ammo muallif hech qachon arzon garov masxarabozlik yo'lidan bormaydi, u holatdan tabassum «yasaydi». Holat o'quvchini mayin tabassum qilishga undaydi.

Masalan, xalqimiz orasida «elakka chiqqan xotin ellik og'iz gapiradi», degan maqol bor. Ya'ni, bu o'rinda xotinlarning ezmaligiga kesatq

qilinadi - ko'pincha ba'zi xotinlar qo'shning uyiga nima uchun kirganini ham unutib, gapga tushib ketadi, natijada qozondagi sut toshib, gazni o'chiradi, tuvakda o'tirgan bola esa zerikib o'rnidan tumoqchi bo'ladi-yu, gilamga «gul» solib qo'yadi. «Tugma» nomli she'rda o'sha maqolga nozik ishora qilinadi, lekin kutilmagan holat bilan yakunlanadi.

*Savri xola qa'shniga,  
Chiqqanida elakka.  
Kamzulining tugmasi,  
Tushib qoldi yo'lakka.  
Chumolilar to'planib,  
Majlis qurar shoshilib:*

*-Bir, ikki, uch!*

*Ko'tardik,*

*Tegirmonning toshini...*

Hayotiy voqealarni qog'ozga tushirish uchun kuzatuvchilik, sabr-toqat yetarli bo'ladi, lekin voqeaga sayqal berib, badiiy asar yaratish uchun «qalamkashlik»ning o'zi kamlik qiladi. Buning uchun shoir chinakam iste'dod sohibi bo'lishi kerak. «Orzularim - qo'sh qanotim» kitobi

Tursunboy

Adashboyevning katta iste'dod egasi ekanini yaqqol ko'rsatib turibdi. Chinakam shoirning chinakam kitobi, shak-shubhasiz, adabiyotimizning bebaho boyligidir.

*Tiyrak, ziyrak bolajonlar,*

*Bor gapimni she'rda aytdim.*

*Sizga ayon bo'ldi chog'i,*

*Qayga borib, qaydan qaytdim...*

Mirtemir domladek kamtarin, Quadrat Hikmat misoli kamsuqum shoirimizga ijodiy barkamollik tilaymiz!

Nabijon BOQIY.

**BOLALARNI ALDAMAGAN SHOIR**

## TAJOVUZKOR YO'LOVCHILAR KIMBOLDI?

Bu voqeani menga dadam aytib bergandilar. Dadam olis xizmat safarlarida juda ko'p bo'ladilar. O'zimizning shaxsiy mashinamiz bo'lgani uchun ko'proq unda boradilar. Ana shunday xizmat safarlaridan birida shunday voqea yuz bergan ekan:

Dadam yo'lda xorib, rosa uyqulari kelibdi. Lekin uyimizgacha oz masofa qolgani uchun bir amallab mashinani asta - sekinlik bilan haydab kelaveribdilar. Bir payt qishlog'imizdagi mol bozori yonidan uch sharpa ajralib chiqibdi. Ular jon-jahdlari bilan qo'l ko'tarishibdi. Dadam ularni shoshilib turganini ko'rib, yana yonimda yo'ldosh bo'ladi, degan niyatda mashinani chetga olib to'xtatibdilar. Bir zumda uchchala odam ham mashina ichida paydo bo'lishibdi. Dadam eshik ochib-yopilganini eshitmaganlariga hayron bo'libdilar. O'zlarini charchaganga yo'yib, yo'lda davom etibdilar. Shuncha gapirsalar ham, «yo'lovchilar» indashmash... Uchchalasi ham jundor, uzun soqolli kishilarmish... Shu payt orqa o'rindiqa o'tirgan kishilardan biri dadamlarni bo'ynilariga qo'l solib, bo'g'a boshlabdi. Dadam jon holatda mashinani chetga buribdilar. Taraqlagan ovozdan o'zlariga kelibdilar. Ko'zlarini ochib qarasarlar, haligi odamlardan nom-nishon yo'q, mashina esa, soyni ichiga tushib, kattaroq toshga urilib to'xtabdi. Dadam mashinadan tushib, atrofnii ko'zdan kechiribdilar. Mashina uncha zarar ko'rmagani uchun uni soydan amallab chiqarib, minib kelaveribdilar. Uyga kelgach, bo'lgan voqeani oyimga aytib beribdilar. Shundan buyon oyim dadamni mashinamizda safarga chiqishga yo'l qo'ymaydilar.



*Davronbek SAFAROV,*

*Yuqori Chirchiq tumani, Ahmad Yassaviy jamoa xo'jaligi.*

Kunlardan bir kun

## DALA O'RTASIDAGI TO'Y

Bir kuni oilamiz a'zolari bilan jamuljam bo'lib o'tirganimizda, jinlar, ajinalar haqida gap chiqib qoldi. Shunda bobojonim ular bilan bog'liq bo'lgan bir voqeani aytib berdilar:

-O'sha kuni daladan kech qaytayotgandim. Katta yo'lga chiqishga erinib, uyga tezroq yetish maqsadida, dalani kesib o'ta qolaman, deb yo'lga tushdim. Biroz yurgach, dalaning o'rtasida bir uyda to'y bo'layotganini ko'rib qoldim. Men beixtiyor o'sha tarafga qarab yurdim. Xotin-xalajlar, erkaklaru bolalarga to'la bu hovlining to'rida kelin-kuyov o'tirishardi. Xonandalar biri-biriga gal bermay qo'shiqlar kuylashardi. Bir payt bir necha kishi meni davra tomon yetaklay boshlashdi. Bir tomondan begona kishilar, ikkinchi tomondan ustki kiyimlarim odatdagidek emasligidan istihola qildim. Lekin ular «To'y hammaniki, kirib ovqatlanib ketasiz», deyishdi. Dasturxon atrofidagi odamlar yoniga qo'shildim. Ular yelib-yugurib oldimga ovqat olib kelishdi. «Bismillo»ni aytib, taomga qo'limni cho'zdimu, birdan hammayoq-zimziyo bo'lib, to'yxona ham, odamlar ham yo'q bo'lib qolishdi. Atrofga qarasam, dalaning o'rtasida o'tiribman. Qo'limda tezak...Tushimmi yoki o'ngimmi, deya o'zimni chimchilab ko'rdim. O'ngim ekan. Shu-shu bo'ldiyu, qo'limdan tasbeh va tilimdan kalima tushmaydigan bo'ldi. Chunki qalbi Ollohga yaqin bo'lgan insonlarga bu narsalar ko'rinmaydi.



*Dilnoza OMONBOYEVA,*

*Toshkent viloyati, Toshkent tumani,*

*4-umumta'lim maktabining 9- «A» maxsus sinf o'quvchisi.*

## OLOV BILAN RAQSGA TUSHGAN AYOL

Bizning sinfimizda Barno degan ismi jismiga mos qiz o'qiydi. Bitiruvchi sinf bo'lganimiz uchun ota-onalar majlisiga barcha o'quvchilarning ota-onalari kelishi shartligi aytili. Birdan Barnoning yuzlari oqarib, g'alati bo'lib ketdi.

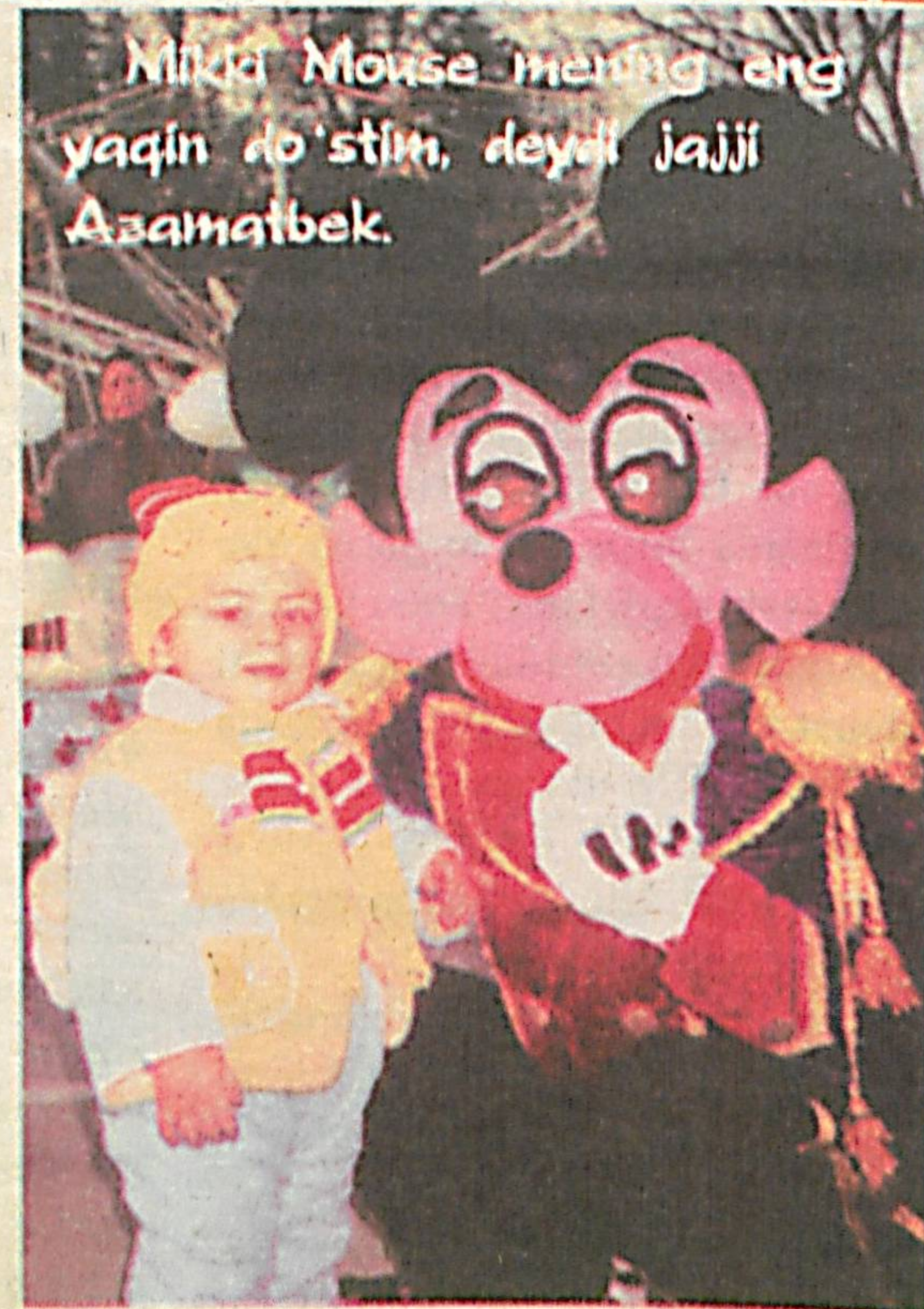
-O'zlarinigiz ham birga kelinglar, dedilar ustoz. -Birga hal qiladigan masalalarimiz juda ko'p...

Nihoyat, majlis bo'ladigan kun yetib keldi. Hamma ota-onalari bilan kirib kela boshladi. Barno hammadan kech keldi. Yonida o'rangan, chirmangan ayol ham bor edi. Hamma uni oyisini ko'rishga ishtiyoqmand edi, chunki Barno juda go'zal qiz edi. Barnoning o'zi shunchalik chiroyli bo'lsa, uning onasi ham chiroyli bo'lsa kerak, ammo nega u o'ranib olgan, degan xayol boshimdan ketmadi. Buni boisini keyinroq Barnodan bilib oldim. Xullas, Barno bu gapni menga ko'z yoshlarini qator oqizib aytib berdi:

-Oyim yoshliklaridan raqsga tushishni juda yaxshi ko'rganlar. Uydagilar oyimlarni qizchalik paytlarida nuqul to'y bo'layotgan yerdan topib kelisharkan. Bobom juda qattiqqo'l bo'lgan ekanlar. Ular oyimni raqsga tushishga qarshilik bildirar ekanlar. Lekin buvijonim bobomning yo'qliklarida oyimga turli musiqalar qo'yib berar ekanlar. Oradan yillar o'tib, oyimni biz yashaydigan qishloqqa uzatishadi. Bir kuni uxlab yotgan dadam oyimning yo'qliklariga ajablanib, hovliga chiqadilar. U yerdan ham oyimni topa olmaydilar. Shunda oyimni yoshliklaridagi odati haqida o'ylaydilar. Otilib ko'chaga chiqadilaru, ko'chamiz boshida olov yonayotganini va bir odam sharpasini ko'radilar. Yugurib borib, olov bilan raqsga tushayotgan oyimni ko'rib qoladilar. Ularni yuz-qo'llari kuygan, lekin oyim xuddi uxlayotgan odamdek sira ko'zlarini ochmasdan raqsga tusharmishlar. Olov esa dadamni oyimga yaqinlashtirmash... Dadam shunda «Ra'no, Ra'no», deb chaqira boshlabdilar. Oyim ko'zlarini ochibdilaru, yerga bexush yiqilibdilar. Shundan keyin oyimni ko'p doktorlarga ko'rsatdik. Kuygan yerlardan jarohatlar qoldi. Lekin o'sha kuni oyimni kimlar uydan chaqirib ketganini, oyim bilmasdan qanday ko'chaga chiqib qolganliklari, «olov odam» haligacha bizga sir bo'lib qoldi...

Men Barnoni gaplarini tinglar ekanman, unga tasalli berishdan boshqa iloj topolmadim.

*Shahnoza VOHIDOVA, Jizzax viloyati, Baxmal tumani, 9-sinf o'quvchisi.*



*Nodira KOMILJON qizi, Xorazm viloyati, Ko'shkopir tumanidagi 10-maktabning 3-sinf o'quvchisi.*

MEHRIBON

Hayit kuni edi. Kampir nabiralari qand-qurs ulashdi. Bolalar ulushlarini olib, hovlida shataloq otishdi. Foziljon ham konfetni yeb bo'lib, negadir shoshilmayotgan edi. Tasbeh o'girib o'tirgan Poshsha xola barkash yonida qisilib qolgan bitta konfetga e'tibor bermadi.

-Buvijon, bu kimmiki?- deb so'radi Foziljon nihoyat barmoqchalari bilan shirinlikni ko'rsatib.

-Bobongniki.

-Maylimi men uni ochib qo'ysam?!

-Mayli, ochaqol, bolam.

Sal vaqt o'tib:

-Buvijon, men uni bir yalab ko'rsam maylimi?

-Mayli-i!

Yana sal o'tib:

-Endi uni anavilar kelmasdan yeb qo'ya qolsam-chi, buvijon!

-Iye, bu qanaqasi axir, hamma o'z ulushini oldi!

-Bobom baribir birov yalagan narsani yemaydilar...

(Hikoya)

*Muhayyo TO'LAGANOVA, Toshkent viloyati, Yangiyo'l tumanidagi 3-maktab o'qituvchisi.*

Aziz bolajonlar, siz mamlakatimizda ro'y berayotgan har bir ijtimoiy va siyosiy yangiliklardan boxabar bo'lsangiz kerakmi? Orangizdan kelajakda yetuk siyosatdonlar va diplomatu elchilar yetishib chiqishi ham shubhasiz. Biroq, hayotni faqat o'yin-kulgudan iborat deb bilguvchilar ham topiladi. Oynaiy jahonda «Axborot», «Davr» informatsion dasturi boshlansa, darrov televizor murvatini burab, o'chirib qo'ya qolishadi. Davriy nashrlarni-ku, umuman o'qishmaydi. Bu noto'g'ri ekani barchaga ma'lum. Shuning uchun ham ijtimoiy-siyosiy yangiliklar nafaqat maktabda, balki o'rtoqlar o'rtasida ham muhokama qilinib turilishi lozim.

## Kitob mutolaasi



# KUVAYTGA NIGOH

Shu yil 19-20 yanvarda Prezident Islom Karimov Kuvaytga rasmiy tashrif qildi. Xo'sh, Kuvaytni xarita yoinki globusda qidirib ko'rdingizmi? Ehtimol, kitobdan yoki Internetdan kerakli xabarlarini topgandirsiz? Keling, olgan bilimlaringizni biz bilan mustahkamlab, Kuvaytga sayohat qiling.

Kuvayt davlati (Davlat al-Kuvayt) - Arabiston yarim orolida, Fors qo'ltig'ining shimoli-g'arbiy sohilida joylashgan. Uning maydoni 17,8 ming kvadrat kilometr, aholisi 2,04 mln. kishi (2001 yil). Poytaxti - Al-Kuvayt shahri. Ma'muriy jihatdan uch viloyatga bo'linadi.

Kuvayt - konstitutsiyali monarxiya. Amaldagi konstitutsiya 1962 yil 16 noyabrda qabul qilingan. Davlat boshlig'i - amir shayx Jobir Al-Ahmad Al-Jobir as-Saboh 1977 yildan faoliyat ko'rsatadi. Qonun chiqaruvchi hokimiyatni amir va parlament - milliy majlis, ijroiya hokimiyatni amir va Vazirlar Kengashi (hukumat) amalga oshiradi. Kuvaytning tabiati o'ziga xosligi bilan ajralib turadi. Yer yuzasining ko'p qismi g'arbdan sharqqa pasayib boruvchi plato. Fors qo'ltig'ining sohili botqoqli pasttekislik. Iqlimi quruq, tropik. Yanvarda harorat +11, iyulda +34 selsiy darajada bo'ladi. Yillik yog'in 100-150 mm. Landshtafti: shimoliy qismida toshloq, markaziy va janubiy qismiga tomon qumli va cho'lga almashinib boradi. O'simlik kam, tuprog'i bo'z tuproq.

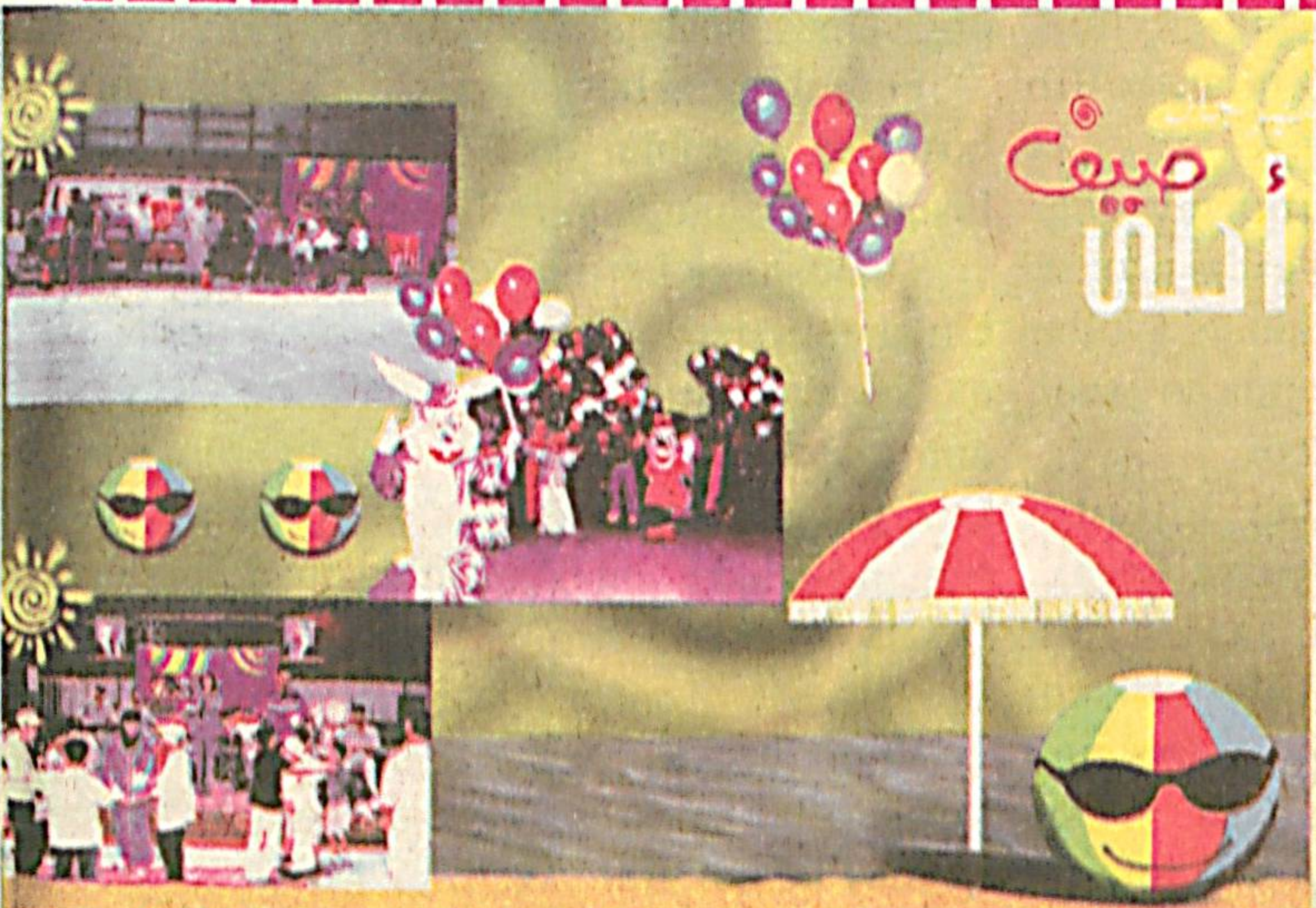
Aholisining 90 foiziga yaqini arablar, ularning yarmidan ko'prog'i muhojirlar, ko'chmanchi badaviylar, hindistonlik, pokistonlik va eronliklar. Rasmiy tili - arab tili. Dini - islom dini. Aholisining 96 foizi shaharlarda istiqomat qiladi. Yirik shaharlari - Al-Kuvayt, Al-Ahmadi.

## Bola va dunyo



Elektron va an'anaviy o'yinlarga boy bolalar bog'i Ras Al-Salmiya hududida joylashgan bo'lib, u yerda kuvaytli bolalar ta'vil va dam olish kunlarini maroqli o'tkazadilar.

Yozning eng go'zal bayramidan biri - «Mahrajan Ahla sayf» bo'lib, u har yili iyun oyining o'rtasidan avgust oyining o'rtasigacha davom etadi. Festivalda Kuvayt bo'ylab barcha yirik markaz va muassasalarda ko'ngilochar dasturlar namoyish etiladi. Bunday dastur oila a'zolarining barchasiga manzur bo'ladigan sahna ko'rinishlarida o'z ifodasini topadi.



Fevral oyida Mustaqillik kuni nishonlanishi bois, Kuvayt davlatida har yili ikkinchidan yigirma to'rtinchi fevralgacha «Hala febrayer» festivali keng nishonlanadi. Unda katta kontsertlar, she'rxonlik, madaniy seminarlar, sahna ko'rinishlari, savdo yarmarkalari, qimmatbaho sovg'alari bor sport musobaqalari uyushtiriladi.

Kuvaytda tayyor qismlardan avtomobil yig'ish, sovitgich, televizorlar ishlab chiqarish, oziq-ovqat, sement, neft kimyosi, kema ta'miri korxonalari, dengiz suvini chuchuklantirib beruvchi zavod, issiqlik elektr stansiyalari mavjud. Ushbu mamlakatda baliq ovlanadi, marvarid olinadi. Me'morilik, tasviriy san'at, musiqa, teatr, kino yaxshi rivojlangan.

Muharrama PIRMATOVA tayyorladi.

Kuvayt 1963 yildan BMT a'zosi. O'zbekiston Respublikasi bilan diplomatiya munosabatlarini 1994 yil 8 iyulda o'rnatgan. Milliy bayrami - 25 fevral Milliy kun (1961 yil).

Kuvaytda ta'limga yaxshi e'tibor qaratiladi. Kuvayt ta'lim vazirligi o'quv muassasalarini zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlaydi. Davlat o'quv yurtlarida barcha turdagi ta'lim bepul. Xususiy maktablar ham bor.

Boshlang'ich maktablarda o'qish muddati - 4 yil, oraliq maktab ta'limi - 4 yil va o'rta maktabda tahsil - 4 yilni tashkil etadi. Boshlang'ich va oraliq maktablarda 6-14 yoshdagi bolalarning o'qishi majburiy.

Mamlakatda Kuvayt davlat universiteti (1966 yilda asos solingan) mavjud bo'lib, unda yetuk mutaxassislar yetishadilar. Yana kuvaytlik mutaxassislar, shifokorlar chet ellarda malaka oshiradilar.

Kuvayt ilmiy-tadqiqot instituti, qishloq xo'jalik tajriba stansiyasi, Arab rejalashtirish instituti kabi ko'plab ilmiy muassasalar faoliyat ko'rsatadi. Yana Al-Kuvayt shahrida universitetning markaziy kutubxonasi, Kuvayt muzeyi va tabiiy-tarixiy muzey joylashgan.

Kuvaytda bir nechta gazeta va jurnallar nashr etiladi. Eng muhimlari: «Al-anba» («Xabarlar» arab tilida 1976 yildan chop etiladi), «Arab tayms» («Arab vaqti» ingliz tilida 1977 yildan chiqadi), «Al-Vatan» (arab tilida 1974 yildan nashr etiladi) kabi gazetalar hamda «Al-Amal» («Ishchi» arab tilida haftalik jurnal), «Al-Kuvayti» («Kuvaytlik» haftalik jurnal).

Kuvayt axborot agentligi 1976 yilda tuzilgan. Kuvayt radioeshittirish xizmati 1951 yilda, televideniyesi 1961 yilda tashkil etilgan.

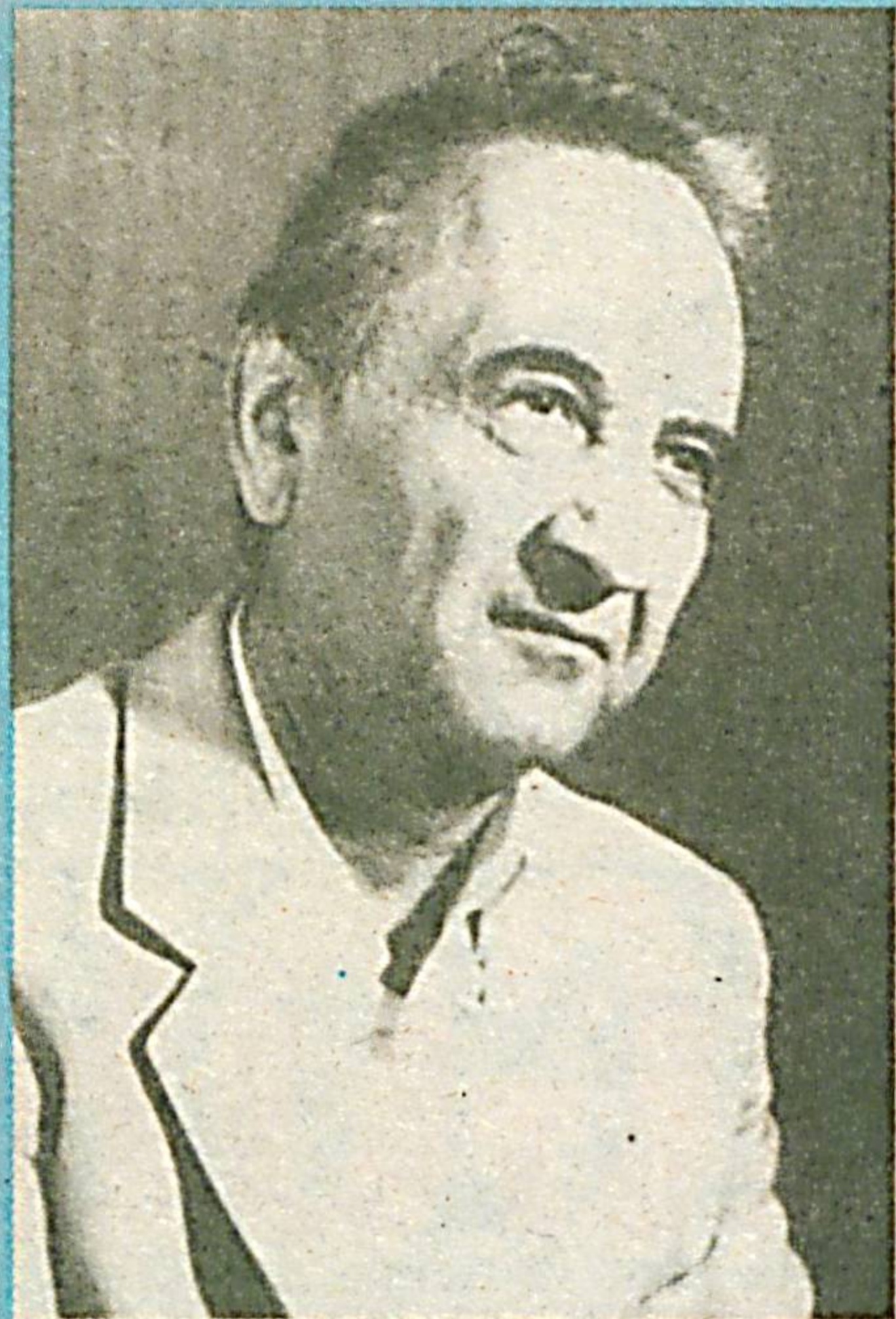


Hayvonot bog'i Aeroportga yaqin Al-Omeriya hududida joylashgan hayvonot bog'i dunyodagi eng mashhurlaridan.

Boqqa kichik poyezd yo'li yotqizilgan bo'lib, keluvchilar poyezdda bog'ni aylanib chiqishi mumkin. Yana hayvonot bog'ida turli o'yinlar va kafeteriya mavjud.

# MEHR KUCHI

(hikoya)



## QADRLI BOLALAR!

Bundan o'n besh yilcha burun meni bir maktabga bolalar bilan uchrashuvga taklif etishdi. Bordim.

Suhbatimiz ko'proq savol-javobga qurilgani uchun maroqli bo'ldi. Hali-hali esimda, yettinchi sinfda o'qiydigan bir bolakay: «Men yozuvchi bo'lmoqchiman, buning uchun odam qanday xususiyatlarga ega bo'lishi kerak?» deb so'radi. «Avvalo senga kimlar yozuvchi bo'lolmasligini aytay,-deb javob bera boshladim, - kimki takabbur, beburd, xasis, yolg'onchi, qahri qattiq bo'lsa, undan hech qachon yozuvchi chiqmaydi. Mehr-shafqatli, sahovatli, erksevar, lafzi halol, e'tiqodiga sadoqatli, oliyjanob, xullas, yaxshi insonlardan yozuvchi chiqadi», dedim.

-Yaxshi inson bo'lish uchun nimalar qilish kerak?-deb yana savol berdi bolakay.

-Yaxshi inson bo'lishning shartlari ko'p. Men faqat ikkita eng asosiysini aytaman,- deb davom etdim.- Inson avvalo o'z xatolarini ko'ra bilishi, ularni tugatish uchun harakat qilishi kerak. Shunda o'zidan o'zi yaxshi insonga aylanaveradi. Ikkilamchi badiiy asarlar, kitob o'qishi kerak, yilda bir emas, muntazam ravishda. Men kitob o'qimaydigan odamni yillab yuvinmaydigan isqirtga o'xshataman. Ularning nafaqat basharasi va tani yag'irga aylanadi, balki vijdonini mog'or, yuragini kir, ko'zini yog' bosadi. Xullas, vahshiy mahluqdan farqi qolmaydi. Kitob o'qiganda esa kishining yuragidagi kirlar yuvilib, ruhi poklanadi, o'zi yengil tortadi, qalbidagi illatlar o'rnini halollik, iymon, diyonat egallaydi. Bu dunyoda kishiga eng katta zavq beradigan narsa - kitob mutolaa qilish. Shu oliy zavqni tatib ko'rmagan, shu zavqdan mahrumlar eng baxti qaro, eng sho'rpehona odamlar. Yana bir oliy zavq - to'g'ri so'zni ayta olish. Ishonmasangiz, sinab ko'ring, shunda o'zingizni mard, hur va mag'rur inson his etasiz. Mendan, qahramonlik nima, deb so'rasalar, rost so'zlashga jur'at eta olish derdim. Rosmana baxt amal yoki boylikka egalik emas, o'zingni qadrlil, hur inson his etish. Insonni inson qiladigan, shaxsga aylantiradigan asosiy omil - to'g'ri so'zlash. Yolg'on so'zlasak, qorani oq, oqni qora desak jahannamga qulashimiz muqarrar.

Prezidentimiz bu yilni «Mehr va muruvvat yili» deb e'lon qildi. Ajoyib qaror. Biroq, yolg'onchilar, xudbin, ko'zbo'yamachi, ziqna, takabbur va nihoyat kitob o'qimaydigan johil bandalar birovga aslo mehr-muruvvat ko'rsatolmaydilar. Faqat to'g'riso'z, lafzi halol, sahovatli va nihoyat kitob o'qiydigan fozil insonlarga mehr-muruvvat ko'rsatishga qodirlar.

Shunday ekan, qadrlil bolalar, mehr-muruvvatli, yaxshi odam bo'lishni istanglar, bugundan boshlab kitob o'qishga kirishinglar. Sizlarga bitta hikoyamni tavsiya etyapman. Iltimos, uni nafaqat o'zingiz, albatta bir-ikkita o'rtog'ingizga ham bering, o'qib chiqsin. Ana innay keyin hikoya haqidagi o'zingizning va o'rtog'ingizning fikr-mulohazalarini qo'lingizdagi «Tong yulduzi» gazetasiga yozib yuboring yoki telefonda ayting. Gazeta ma'muriyati sizlarning fikrlaringizni menga yetkazadi. Kelishdik-a? Demak, sizlarning maktub va qo'ng'iroqlaringizni kutaman. Bordi-yu, sizlarda boshqa sohalar bo'yicha savollar tug'ilsa, ularga ham javob berishga tayyorman. Aziz do'stlar, bundan buyon siz - kichik kitobxonlarim bilan yaqin aloqada bo'lishga umid bog'lab qolaman.

MUALLIF.

Shunday kunlar bo'ladiki, osmonda tip-tiniq, quyosh charaqlab turadi. Sarin yel esib, sho'xlik ila odamning qulog'idan tortqilab ko'chaga sudraydi.

Bunday charag'on kunda uyda dimiqib o'tirish qiyin.

Uchinchi qavatdagi uyning derazasidan ko'chaga tikilib o'tirgan Ilhomjon Anzirat xolaga o'girildi.

-Buvi, ko'chaga chiqib birpas o'ynab kelsam maylimi?- deb so'radi.

Anzirat xola qora duxoba nimchasining uzilib ketgan tugmasini qadayotgan edi.

-Voy, chiqaqol tasadduq,- dedi qilayotgan ishidan boshini ko'tarib,- hovlida o'rtoqlarini ko'rib, bahri diling ochiladi, ko'ngling yoziladi.

Ilhomjon o'rnidan turib eshik tomon yo'naldi.

-Eski uyimiz buzulib ketganiga hali-hali achinaman, kichkina bo'lsa ham hovlisi bor edi, yozning issiq kunlari so'ruda mazza qilib o'tirardik,- Anzirat xola ezmaroq edi, gapga tushib ketdi,- bu domi qurmagur katalakka o'xshaydi, qafasga tushgandek o'tirasana. Shu yerga ko'chib keldigu, boshing kasaldan chiqmay qoldi. Ha, dom yoqmadi senga.

Ilhomjon yo'lakka borib krasovkasini kiydi, buvisining so'zini bo'lgani iymonib «ketyapman» degandek tomoq qirdi.

-Faqat hayallab qolma tasaddiq, do'xtirlar o'zingni ehtiyot qil, degani esingda tursin. Ko'p qolib ketsang, toliqib qolasan, ho'bmi tasaddiq, ozgina o'tirib orqangga qaytg'in.

-Ho'b buvijon, ko'p qolib ketmayman,- dedi Ilhomjon,- tez qaytaman.

U zinadan ohista odimlab pastga tushdi.

Ikkita to'rt qavatli uyning o'rtasidagi bu hovli katta, uylar bir-biridan uch yuz qadamcha narida joylashgandi. Hovliga turli sport uskuna-jihozlari o'rnatilgan, o'rtada futbol maydonchasi bor edi. Shu tufayli hovli hamisha gavjum, ayniqsa, futbol paytida bolalar bilan to'lib toshardi.

Ilhomjon shundoqqina uyning tagidagi yog'och kursiga cho'kdi. Bu yerda asosan munkayib qolgan qariyalar, chaqaloqli ayollar dam olishardi. Biroq hozir futbol avjida bo'lgani, shovqin-suron uchun kursi bo'sh edi.

O'g'il bolalarning ichida futbolni sevmaydigani kamdan-kam topilsa kerak. Ilhomjon ham ashaddiy ishqibozlardan edi. Garchi o'zi o'ynamasa-da, tomosha qilishni yaxshi ko'rardi, televizordan qiziq futbolning birortasini o'tkazib yubormasdi. O'zi o'ynamasligining sababi esa madori yetmasdi, rangida qoni yo'q, nimjon, kamquvvat bola edi. Shunga qaramasdan o'ziga yarasha husni-jamoli bor edi: qirra burun, lab-dahani kelishgan, qoshi qaldirg'och qanotidek qayrilma, ohunikiga o'xshagan katta, tiniq ko'zlari kishiga ma'yus boqardi.

Qiyofasi shu qadar behimoya, beg'ubor ediki, uni ko'rgan odam allanechuk seskanib ketar va beixtiyor yuragida unga achinish, mehr uyg'onardi.

Ilhomjon kursida o'tirganicha tengqurlarining futbol o'ynashini tomosha qila boshladi. Kayfi chog', o'zi xushhol edi. Chunki mahalladosh o'rtoqlarining o'yinini tomosha qilish yiliga atigi uch-to'rt martagina nasib etardi unga. Qolgan umri kasalxonada o'tardi.

Shuning uchun ham u qo'shni bolalarning ko'pchiligini yaxshi tanimasdi, o'zlarini ko'rgan bo'lsa ham otlarini bilmasdi. Ammo Qahramon

degan bolani yaxshi bilardi. Nega deganda, Qahramonning dong'i butun mahallaga tarqalgan, futbol o'ynashda uning oldiga tushadigan ustasi yo'q, abjir va epchil edi. Bir aybi - og'zi shaloqroq, hovliqmaroq edi, ba'zan qo'rslik qilib, sheriklarining dilini og'ritib qo'yardi. Ayniqsa, futbol o'ynayotganida qizishib ketar, «tezroq yugur, menga oshir lallayma», deb baqirib-chaqirib hovlini boshiga ko'tarardi.

Ilhomjonning unga havasi kelardi, qani endi u ham Qahramonga o'xshab to'p surishda mohir, o'zi baquvvat bo'lsa. Ammo yuragida zig'ircha g'araz yo'q, shunchaki havas qilardi, umuman hasadni bilmaydigan beozor, sahiy, mehr-shavqatli bola edi u. Uning yana bitta hislati-kim bilan gaplashmasin ichida nimalarni o'ylayotganini, nima demoqchi bo'layotganini oldindan sezardi va taxmini har doim to'g'ri chiqardi. Bunchalik topqir va ziyrakligiga o'zi ham hayron qolardi.

Kutilmaganda oyog'i ostiga to'p uchib kelib, Ilhomjonning xayolini bo'lib yubordi.

-O'v, qiltiriq, to'pni tepib yubor!- deb qichqirdi Qahramon.

O'yinchilar bilan Ilhomjonning orasi yigirma qadamcha kelardi. U o'rnidan turib to'pni tepish o'rniga qo'li bilan olib, bolalar tomon otdi, to'p o'n qadamcha joyga borib tushdi.

Qahramon jahl bilan o'shqirdi?! Kim to'pni qo'li bilan otadi, tepmaysanmi yaxshilab!

Qahramon yugurib kelib ibrat ko'rsatmoqchi bo'lgandek, bor kuchi bilan o'rtoqlari tomon tepdi.

Ilhomjon sal izza bo'lib, joyiga qaytib o'tirdi. Ammo Qahramondan xafa bo'lmadi. Ismini bilmagani uchun qiltiriq deb chaqiryapti, shunga ham xafa bo'ladimi? Qolaversa, futbol o'yini paytida asablar tarang tortilgan bo'ladi, odam sag'alga tutaqib ketaveradi. Axir Qahramon bir unga emas, boshqalarga ham o'shqiraveradi-ku.

Futbol o'yini borgan sari qizib, keskin tus ola boshladi. Raqiblar bir-biriga bo'sh kelishmas, hisob ham shunga yarasha uchu - uch edi.

Tomoshaga berilib ketgan Ilhomjon hovlida Gulchehra paydo bo'lganini sezmay qoldi. To'p qarshidagi uyning oldiga uchib ketib, o'yin bir zumga to'xtagandagina u Gulchehrani ko'rdi. Qiz yonida ikkita dugonasi bilan gaplashib turgan ekan. Uning odati shunaqa, doim ketidan ikkita-uchta «dum» ergashtirib yuradi, to'g'rirog'i, qizlarning o'zi unga yopishardi.

Ilhomjon Gulchehrani atigi uch martagina ko'rgan bo'lsa ham, u haqda hamma narsani-qanday insonligini yaxshi bilardi.

Har bir mahallaning o'z jo'ravoshisi bo'ladi. Odatda mard va adolatli bolalar jo'ravoshilik qiladi. Qolganlar uning hatti-harakatlari, gaplashishi, kiyinishi, hatto kulishiga taqlid qiladilar, xullas, unga o'xshamoqchi bo'ladilar.

Gulchehra dovyurak va shaddod, ochiqko'ngil va xushchaqchaq, eng asosiysi, adolatli qiz bo'lgani uchun mahallaning jo'ravoshisi edi. Zo'ravonlarni, chiranchiqlarni, oliftagarchilik qiladiganlarni bir cho'qishda qochirib, joyiga o'tqazib qo'yardi.

Biroq, zig'ircha ham jahldor yoki dimog'dor emasidi, qaytanga nuqul kulimsirab yurardi. Innay keyin, sira shoshilmasidi, olamni suv bossa to'pig'iga chiqmaydigan beg'amlarga o'xshardi.

(Davomi bor.)

Farhod MUSAJONOV.

# NURGA YO'G'RILGAN UMR

O'zbekiston xalq yozuvchisi O'lmas UMARBEKOV tavalludining 70 yilligiga

Bolalar adabiyotimizning atoqli namoyandalari va ularning asarlarini «Ona tili», «Adabiyot», «Ma'naviyat» darslari orqali yaxshi biladilar. She'rlarini yod oladilar, qissa-hikoyalarni qo'ldan qo'yamay o'qiydilar. Lekin... o'sha adiblar ham ellik-oltmish yil muqaddam xuddi o'zlari kabi bo'lganliklarini ko'pda tasavvur qilolmaydilar. Shu ma'noda, bugun biz yaxshi bilgan Erkin Vohidov va Abdulla Oripov, O'tkir Hoshimov va Xudoyberdi To'xtaboyev, Farhod Musajonov va Shukur Xolmirzayev kabi atoqli shoir va yozuvchilar ham bir vaqtlar tuproq ko'chalarni changitib, to'p tepib yurgan bolakaylar bo'lishgan... Buni esa ularning asarlaridan sezish unchalik qiyinmas.

O'tgan XX asrning oltmishinchi yillarida adabiyot olamiga, kirib kelgan ana shunday iste'dod sohiblari orasida O'lmas Umarbekov ham bor edi.

Bugungi yoshlar bu ajoyib yozuvchini yaxshi bilmasliklari mumkin. Lekin uning qalamiga mansub «Qiyomat qarzi» yoki «Shoshma, quyosh» kabi spektakllarni ko'rishgan, «Odam bo'lish qiyin», «Fotima va Zuhra» singari romanlarini, o'nlab qissalarini, hikoyalarni zavqlanib o'qishgandirlar?

O'lmas Umarbekov hayot bo'lganida shu kunlarda 70 yoshga to'lgan bo'lardi.

U 1934 yili Toshkentda tug'ilgan. Hozirgi Milliy Universitetning jurnalistika fakultetini tugatgan. O'zbekiston radiosida, «O'zbek film» kinostudiyasida, Madaniyat Vazirligida, O'zbekiston Yozuvchilar Uyushmasida, Vazirlar Mahkamasida turli

mas'ul vazifalarda ishlagan. Odatda O'lmas Umarbekovni «omadli yozuvchi», deyishadi. Bu gapda jon bordek tuyuladi. Chunki uning «Charos», «Boboyong'oq», «Xatingni kutaman», «Soat», «Ko'k daftarning siri» singari ilk hikoyalari dayoq el og'ziga tushgan, yosh yozuvchining porloq kelajagidan darak bergan. Oybek, G'afur G'ulom, Abdulla Qahhor, Said Ahmad kabi mashhur yozuvchilarning yuksak bahosiga sazovor bo'lgan edi.

Jumladan, akademik shoir G'afur G'ulom o'sha paytlardayoq, «Men O'lmas Umarbekov ijodi

diqqat qilsa arzirlik, deb o'ylayman. Uning aktivligi, tirishqoqligi va tinimsiz izlanishi e'tiborimni tortdi... O'lmas har kungi oddiy voqealar asosida kattaroq, muhimroq gapni aytishga urinadi, odamlarimizning yuksak ijodiy fazilatlarini oddiy, lekin jonli, takrorlanmas lavhalarda ochib berishga intiladi», deb yozgan edi.

O'lmas Umarbekov ana shunday izlanishlari o'laroq, keyinchalik o'zi ham katta yozuvchilar qatoridan o'rin oldi, uning yoshlar hayotiga bag'ishlangan «Odam bo'lish qiyin» romani, «Sevgim, sevgilim», «Yoz yomg'iri» singari qissalari katta

O'lmas aka tabiatan juda og'ir va bosiq, har bir narsaga jiddiy va sokin qaraydigan, o'ta samimiy va oliyjanob, tom ma'nodagi madaniyatli, nihoyatda mehr-oqibatli odam edi.

Uni qanday inson bo'lganini ko'z oldingizga keltirish uchun bir voqeani keltiraman.

...1994 yilning avji qish chillasi edi. Kunlardan bir kuni uni uyi yaqinidagi Bobur bog'i oralab o'tib borardik. Havo sovuq, hammayoq qizg'imgir, sarg'ish yaproqlarga to'lib-toshgan, yomg'ir shivalab turardi. O'lmas aka tuyqusdan



Men hayron qoldim. O'sha tobda bu inson yuragi odamzotga va tabiatga nisbatan qanchalar katta mehrga to'liq ekanligiga yana bir bor ishonch hosil qildim.

Shu o'rinda, O'lmas Umarbekovning boshqalarga, xususan, yoshlarga ibrat bo'lguvchi yana bir fazilati haqida to'xtalgim keldi. U ham bo'lsa, uning mehnatsevarligi!

O'lmas aka o'z taqdirini badiiy ijod bilan bog'lagan odam edi. Dunyoni, hayotni adabiyotsiz tasavvur qilolmasdi. Tinmay yozardi. Kunlarni tunlarga, tunlarni kunlarga ulab yozgani-yozgan edi. Romanlar, pyesalar, qissalar, hikoyalar. Hayratlanarli yeri shundaki, O'lmas Umarbekov hayotining so'nggi faslida, og'ir kasalga chalingan paytlarida ham ijoddan bosh ko'tarmadi. O'zi azobda bo'lsa ham, boshqalarga, muxlislariga quvonch baxsh ulashishga urindi. E'tiboringiz uchun uning «Fotima va Zuhra» romani ham, «Oqsoqol» pyesasi ham, «Qizimga maktublar» nomli xotira-qissasi ham, hali e'lon qilinmagan o'nlab hikoyalari ham aynan o'sha kezlarda, goh shifoxonada, goh uyda yozilgan edi. Nazarimda, ana shuning o'ziyoq ko'plarga ibrat bo'lguvchi, katta ijodiy jasorat, sabr-bardoshning yuksak namunasi edi. Yana bir gap. O'lmas Umarbekovni yaqindan ko'rgan-bilgan kishilar yaxshi

eslashadi. U yuzidan nur yog'ilib turadigan chiroyli odam edi. Go'yo, go'zal ichki dunyosi, pok va samimiyatga to'la yuragi uning yuzko'zlarini ham yoritib turganga o'xshardi.

Nazarimda, adibning butun umr yo'li, yaratgan asarlari ham ana shunday nurga yo'g'rilib ketgandek tuyuladi. Odatda, bunaqa hayot va ijod umrboqiy bo'ladi, deyishadi. Bunga esa ishonging keladi kishi.

**Erkin USMONOV,**  
O'zbekiston Yozuvchilar  
Uyushmasining a'zosi.

## SOAT

O'lmas UMARBEKOV

Biz ko'pchilikimiz. Dadam, oyim, men. To'rtta ukam ham bor. Oyim bilan dadam ishlashadi. Men o'qiyman, ikkita ukam ham o'qiydi. Shuning uchun ham har bir xonada soat bor. Bittasida osma soat, bittasida budilnik. Lekin hech qaysimiz bu soatlarga qaramaymiz. Oyimlar o'zlari yurgizib tursalar ham, qaramaydilar. Hammamiz vaqtni dadamlardan so'raymiz. Ularning qo'l soatlari bor. Oddiy, lekin katta soat. Bilaklariga zo'rg'a sig'adi. Yurganda ham xuddi budilnikka o'xshab «jarang-juring», «jarang-juring» qilib yuradi.

Bu soat buvamlarniki. Ular urushda halok bo'lganlar. Uyga qoraxat bilan shu soat kelgan. O'shanda dadam ham frontda ekanlar. Oyim qutichaga solib, bекitib qo'yganlar. Dadam qaytib kelganlaridan keyin ham anchagacha ko'rsatmaganlar. Men tug'ilganimdan keyin ko'rsatganlar. Shundan beri qo'llaridan tushmaydi. Ishxonadan taqdim qilishgan soatlari ham bor. Taqmaydilar. Shuni taqadilar.

Tanish-bilishlari ba'zan:

-Boshqasini taqing, eskib ketibdi-ku!- deyishadi.

Shunda:

-Bu oddiy soat emas, dadamlarniki,-deydilar.

Yaqinda men texnikumga kirdim.

-Mana, -dedilar shunda qo'llaridan yechib,-katta bo'lib qoldingiz. Siz taqing!

Endi uyda hamma vaqtni mendan so'raydi. Dadamlarning o'zlari ham mendan so'raydilar. Minut-sekundigacha aytib beraman soatimga qarab. U judayam katta. Bilagimga zo'rg'a sig'adi. Yurganda ham budilnikka o'xshab «jarang-juring», «jarang-juring» qilib yuradi. Siferblati ham eski, raqamlariga dog'tushgan. Lekin oddiy emas, dadamlarniki.

shuhrat qozondi. «Oqar suvlar», «Qiyomat qarzi», «Kuzning birinchi kuni», «Shoshma, quyosh» singari dramalari o'nlab teatrlarda sahnalashtirildi, ulardagi rollarni Shukur Burxonov, Sora Eshonto'rayeva, Nabi Rahimov kabi buyuk artistlar ijro etishdi. Ko'plab asarlari ingliz, fransuz, nemis, ispan, bolgar va boshqa xorijiy tillarda nashr etildi, qator Davlat mukofotlari bilan taqdirlandi.

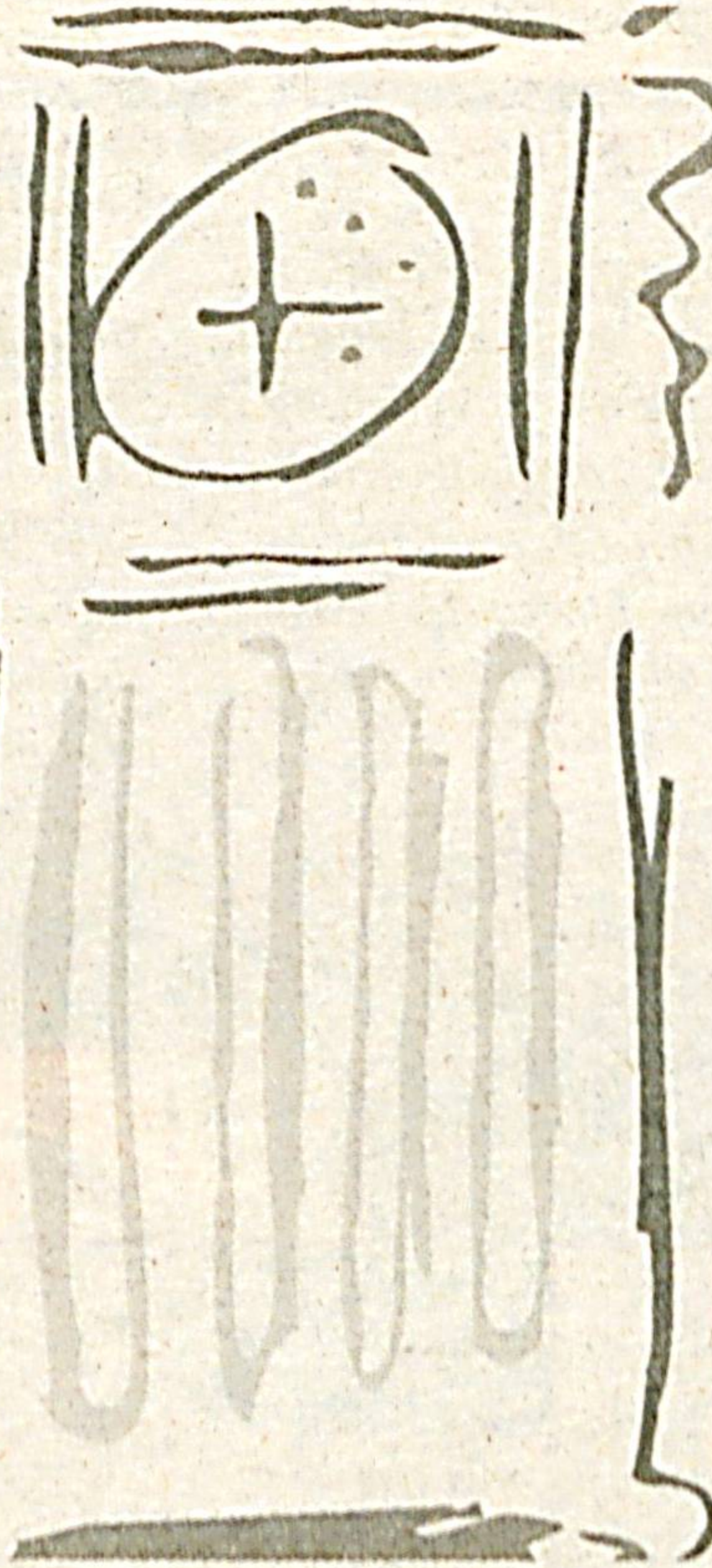
Shaxsan menga esa, ko'p yillar davomida bu ajoyib inson va yozuvchi bilan hamnafas bo'lish, bir ukasi, bir shogirdi sifatida yonma-yon yurish nasib etgan edi.

torgina yo'lka yoqasidagi binafsharangli tangadek-tangadek gullarga ko'milgan pastakkina butaga ko'zi tushib, to'xtab qoldi. Gullar xuddi hozirgina yig'lab, ovungan bolaning ko'zlariga o'xshab ketardi.

«Dunyo bilan xayrlashayapti», dedi O'lmas aka xasta tovushda.

«Uzib olaymi? - dedim men, -Guldonga solib qo'ysa bo'lardi...»

O'lmas aka bo'lsa, «yo'q» deganday bosh chayqadi va shivirlagandek bo'lib, (u kasal, qiynalib gapirardi) -«Nobud bo'ladi... Qo'yaver, yashasin, umid bilan ochilgan... Oxirigacha yashasin...» dedi...



## QURUVCHI QALDIRG' OCH

Bahor kelib, kunlar iliy boshladi. Kunlardan bir kun ayvonda dars qilib o'tirsam, ikkita qaldirg'och uchib kelib, ayvon shiftida aylana boshladi. Ular uy qurish uchun joy tanlayotgan quruvchilar singari ayvonni yaxshilab «o'rganib» chiqishdi. Bir-biri bilan allanimalarni chug'ur-chug'urlashishdi. Ular o'sha kuni ayvonni yana bir bor aylanib chiqishdi-da, uchib ketishdi.

Men bo'lgan voqeani buvimga aytib berdim. kelgan qaldirg'ochlar «quruvchi» qaldirg'ochlar, joy tanlashadi, keyin esa quriladigan «uyning egalari» kelib, «quruvchilar» tanlagan joyni ko'rishadi. Ular xonadon sohiblari bilan tanishib chiqishadi. Agar tanlagan xonadon notinch bo'lsa, bu qaldirg'ochlarga yoqmaydi. Buvim yana qaldirg'ochlar tinchlikni xohlaydi, dedilar.

Men yana qaldirg'ochlar kelishini sabrsizlik bilan kuta boshladim. Oradan ikki kunlar o'tgach, yana qaldirg'ochlar kelishdi. Demak, bu gal kelgan qaldirg'ochlar buvim aytganlaridek, bizlarni sinash uchun kelgan qaldirg'ochlar bo'lsa kerak-da, deb o'yladim. Qaldirg'ochlar ayvonni aylana-aylana uchib ketishdi. Men yana ularni kuta boshladim. Agar ayvonimizga in qurishsa, demak, biz ularga ma'qul kelganmiz. Agar qaytib kelishmasa, demak, ularga ma'qul kelmaganmiz. Oradan yana bir necha kunlar o'tdi. Bir kun ertalab qaldirg'ochlarning chug'ur-chug'urlaridan uyg'onib ketdim. Qarasam, ayvonimizga in qura boshlashibdi. Qaldirg'ochlar juda ham mehnatkash ekan. Tinim bilmay og'zida loy olib kelib, uy qurishardi. Bir necha kundan keyin nihoyat qaldirg'ochlarning uyi bitdi. Yangi «boshpana» ning egalari ham kelib joylashishdi. Men ularga ma'qul kelganimizdan benihoya xursand edim.

Buvim qaldirg'ochlar tinchlikni yoqtirishadi, urush-janjal bo'ladigan xonadonda yashamaydi, deganlari uchun biz aka-singillar sira janjallashmaslik payida bo'ldik. Arzimagan narsaga janjal chiqaradigan ukam ham o'zgarib qolgan edi. Kunlar o'tib, qaldirg'och bola ochdi. Uchta mittigina qaldirg'och. Ota-onasi ularga yemish olib kelsa, polaponlari uchchalasi baravariga «menga-menga» deganday og'zilarini

kap-kap ochishardi. Ona **Tinchlik tarafdorlari** qaldirg'och esa bolalariga ovqat olib kelishdan tinmaydi. Ular juda erta uyg'onishar ekan. Hali tong yorishmasdan ularning chug'urlashgan ovozi eshitiladi. Biz ukam ikkalamiz ular qachon uchirma bo'lar ekan, deb kutardik. Bir kun kichkina qaldirg'ochlar uchishga shaylanishdi. Birinchisi uchdi, keyin ikkinchisi. Uchinchisi uchishga qo'rqardi. Ona qaldirg'och, qo'rqma, dadil bo'l, deganday sayrardi. Nihoyat, u ham uchdi. Uchdi-yu, yerga qulab tushdi. U yerda qanotlarini pitirlatar, osmonga ko'tarilmoqchi bo'lar edi. Ona qaldirg'och esa uning atrofida gir aylana, bolasiga yordam bermoqchi bo'lar edi-yu, lekin iloji yo'q edi.

Men unga yaqinlashdim. Ona qaldirg'ochning xavotirlanayotgani uning nolali sayrashidan shundoq bilinib turar edi. Men uni asta oldim-da, yana iniga qo'yib qo'ydim. Ona qaldirg'och uning yoniga uchdi. Ertasi yana uchish mashqi bo'ldi. Bu safar ham uchinchisi qaldirg'och ucha olmadi. Lekin bu safar ona qaldirg'ochda kechagi xavotir bir yo'q edi. Men yana uni iniga solib qo'ydim. Bu voqea necha marotaba takrorlandi. Asta-asta u ham ucha boshladi. Endi hamma qaldirg'ochlar bemalol ayvondan hovliga uchib chiqib aylanib kelishardi.

Yozning oxirlarida qaldirg'ochlar parvozga shaylanishdi. Ulardan biri orqaga qaytib, atrofimda chug'ur-chug'ur qilib aylandi-da, uchib ketdi. Bildimki, u men bilan xayrlashdi. Mana, issiq kunlar o'tib, qish ham keldi. Hademay, bahor keladi. Men qaldirg'ochlarning yana kelishini, yana ayvonimizga in qurishini juda-juda xohlardim. Qaldirg'ochlar, tezroq kelinglar!

**Gulasal BEGIMQULOVA,**  
ToshDavTI qoshidagi  
litseyning 11-sinf o'quvchisi.



Buvim  
ular



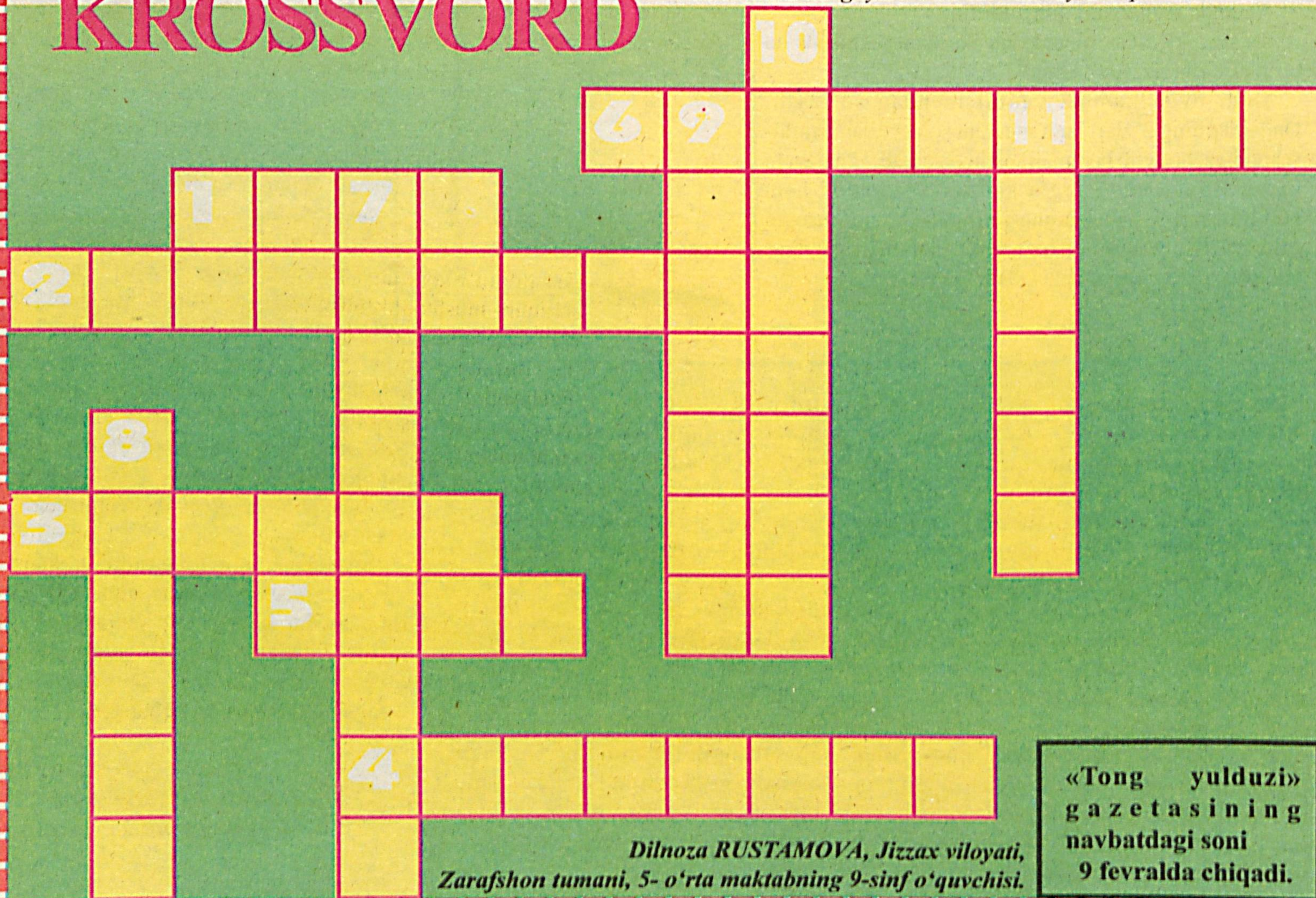
### Bo'yiga:

7. 31-dekabr kuni 3 daqiqaga hamma chiroqlar o'chirilib, bir-birlarini o'pib qutlaydiganlar yurti. 8. Yangi yil oqshomida albatta qovurilgan cho'chqa bolasi yoki shokoladdan tayyorlangan cho'chqacha iste'mol qiladigan mamlakat. 9. Yangi yil arafasida eski buyumlarni derazadan ko'chaga uloqtiradigan xalq qaysi yurtda yashaydi? 10. Yangi yilni kutish uchun darvozarari hamma uchun ochiq va istalgan kishi istalgan xonadonga kirib mehmon bo'ladigan mamlakat.

### Eniga:

1. Soat millari o'n ikkiga bong urganda, uzumxo'rlik qiladigan xalq. 2. Qorbobo qo'lida chaqmoqtosh olov va o'lja bilan paydo bo'ladigan mamlakat. 3. Yangi yil oqshomida shaftoli shoxchasini uzib olib, bir-birlariga sovg'a qiladigan davlat. 4. Yangi yilni quyosh tomosha qilish bilan kutib oladigan mamlakat. 5. Qaysi mamlakatda yangi yil dasturxonida 1 sonini eslatuvchi yetti xil taom pishiriladi? 6. Yangi yil bayrami tantanalarida faqat yaxshi muomala qilishgagina ruxsat etiladigan davlat. 11. Qaysi mamlakatda Yangi yilni 1-sentabrda bayram qilishadi?

## KROSSVORD



**Dilnoza RUSTAMOVA,** Jizzax viloyati,  
Zarafshon tumani, 5- o'rta maktabning 9-sinf o'quvchisi.

«Tong yulduzi»  
gazetasining  
navbatdagi soni  
9 fevralda chiqadi.

One yaring - olin behting  
**TONG**  
yulduzi

O'zbekiston bolalari va  
o'smirlarining gazetasi

**BOSH MUHARRIR:**

Umida  
**ABDUAZIMOVA**

**TAHRIR HAY'ATI:**

Risboy JO'RAYEV,  
Mirakmal MIROLIMOV,  
Botir. UBAYDULLAEV,  
Jabbor RAZZOQOV,  
Feruza JALILOVA  
(Bosh muharrir  
o'rinbosari),  
Po'lat MO'MIN,  
Abdusaid KO'CHIMOV,  
O'ktam OHUNOV,  
Ergashvoy SARIQOV.

Ro'yxatdan o'tish  
tartibi № 000137

Noshir  
«Ijod dunyosi»  
nashriyat uyi.  
Gazeta  
«Ijod dunyosi»  
nashriyat uyi  
kompyuter bo'limida  
terib sahifalandi.  
Hajmi A-3, 2 bosma  
taboq.  
«O'zbekiston»  
nashriyoti matbaa  
bazasida chop etildi.  
Adadi - 41991  
Buyurtma № T-04-1

Gazetani  
Otabek  
**ESHCHANOV**  
sahifaladi.  
NAVBATCHI:  
Ma'mura  
**MADRAHIMOVA**

Manzilimiz:  
700129,  
Toshkent shahri,  
Navoiy ko'chasi,  
30-uy.  
Obuna indeksi: 198

Bizning elektron  
pochtamiz:  
ijod@uzpak.uz

Tel: 144-63-08  
144-62-34  
Tel./ faks:  
(99871) 144-37-24